

13.06.2023

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

**GÜNLÜK BASIN
ÖZETLERİ**

**13 Haziran 2023
Salı**

13.06.2023

RESMÎ GAZETE’DE BUGÜN

13 Haziran 2023 Salı

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİK

— Sağlık Beyanı Denetimi Hakkında Yönetmelik

Bakan Işıkhhan'dan tahıl koridoru açıklaması

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat Işıkhhan, "Türkiye'nin öncülüğünde geçtiğimiz temmuz ayında imzalanan 'Karadeniz Tahıl Koridoru Anlaşması' sayesinde küresel gıda tedarik zincirlerinde kesinti yaşanmasının önüne geçildi." dedi.

Bakan Vedat Işıkhhan, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından Cenevre'de düzenlenen 111. Uluslararası Çalışma Konferansı Genel Kurulu'na çevrim içi hitap etti.

"Küresel iş gücünü etkileyen sorunların çözülmesi, çalışanların haklarının geliştirilmesi ile sosyal adalet ve herkes için düzgün çalışma koşullarının temin edilmesinde ILO'nun rolünün daha da önem kazandığı bir dönemin içinde bulunmaktayız" diyen Işıkhhan, ILO Genel Direktörü Gilbert F. Hounghbo'ya "Sosyal Adaleti Güçlendirmek" başlıklı ILO raporu için teşekkür etti.

Işıkhhan, Türkiye'nin, ILO'nun önerdiği "Sosyal Adalet için Küresel Koalisyon" girişimine büyük önem verdiğini vurgularken, çalışma hayatındaki küresel sorunların yanı sıra Kovid-19 salgını ve iklim krizi gibi yeni sınamaların yol açtığı zorlukların, bu eşsiz üçlü yapı içerisinde çözüme kavuşturulabileceğine inandıklarını söyledi.

Küresel İnsani Yardım Raporlarına göre, Türkiye'nin 2015'ten bu yana "dünyanın en cömert ülkesi" konumunda olduğunu anımsatan Işıkhhan, şöyle devam etti:

"Rusya-Ukrayna savaşı konusunda da savaşın ortaya çıkardığı insani sonuçların hafifletilmesi, bölgede kalıcı ve adil bir barışın tesisi için ilk günden bu yana yoğun çaba sarf ediyoruz. Türkiye'nin öncülüğünde geçtiğimiz temmuz ayında imzalanan 'Karadeniz Tahıl Koridoru Anlaşması' sayesinde küresel gıda tedarik zincirlerinde kesinti yaşanmasının önüne geçildi. Ülkemiz ayrıca 3,5 milyonu Suriyeli olmak üzere 4 milyonu aşkın sığınmacıya ev sahipliği yaparak dünyada en fazla sayıda sığınmacı bulunduran ülke vasfını sürdürmektedir. On iki yıldan fazla süredir devam eden Suriye krizi konusunda, Türkiye'nin taşıdığı yük ve sorumluluğun paylaşılmasında ILO'nun 'Sosyal Adalet İçin Küresel Koalisyon' girişimine ayrıca değer atfetmekte olduğumuzu da ifade etmek istiyorum."

Türkiye de çocuk işçiliğiyle mücadelede son yıllarda önemli ilerlemeler kaydetmiştir

Vedat Işıkhhan, Türkiye'nin sosyal devlet olma hüviyetiyle, ekonomisi büyüdükçe ortaya çıkan katma değerini, çalışanlarına adil bir şekilde paylaştırmaya özen gösterdiğini söylerken, bu anlayışla tüm ücretlilerin gelirlerinin asgari ücret kadar olan kısmındaki gelir vergisini kaldırdıklarını anımsattı.

Ocak ayında asgari ücrete ülke tarihinin en yüksek zammını yaptıklarını da hatırlatan Işıkhhan, Türkiye'nin büyümesine kattıkları emeklerine karşılık işçilere toplu sözleşme ile tarihin en yüksek sosyal refah payını verdiklerini de dile getirdi.

Işıkhhan, sosyal güvenliğin kapsamını da son yirmi yılda yüzde 70'lerden 99,3'e çıkardıklarının altını çizerek, tüm bu uygulamaların, emeğin korunması ve geliştirilmesi için sürdürdükleri çalışmaların somut göstergesi olduğunu vurguladı.

Bakan Işıkhhan, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Bugün Dünya Çocuk İşçiliğiyle Mücadele Günü. 182 sayılı ILO Sözleşmesi'nin tüm üye ülkeler tarafından onaylanmasını, bu doğrultuda atılmış önemli bir adım olarak görüyoruz. Türkiye de çocuk işçiliğiyle mücadelede son yıllarda önemli ilerlemeler kaydetmiştir. Bu bağlamda, çocuk işçiliğiyle mücadele tecrübelerini paylaşmak üzere Türkiye'nin İttifak 8.7'ye 'rehber ülke' olarak katılım sürecinde olduğunu bildirmekten mutluluk duyuyorum."

"Türkiye'nin, Filistin halkının yanında olmaya devam edeceğini tekrar vurgulamak isterim"

"İşgal Altındaki Arap Topraklarındaki İşçilerin Durumu" başlıklı Genel Direktör raporunu da memnuniyetle karşıladıklarının söyleyen Işıkhhan, "Uluslararası hukuka aykırı olarak Filistin topraklarında devam eden işgalin, süregelen çatışma ve gerginliğin barışa hizmet etmeyeceğine inanıyoruz. Türkiye'nin, haklı ve meşru davasında Filistin halkının yanında olmaya devam edeceğini bu vesileyle tekrar vurgulamak isterim." diye konuştu.

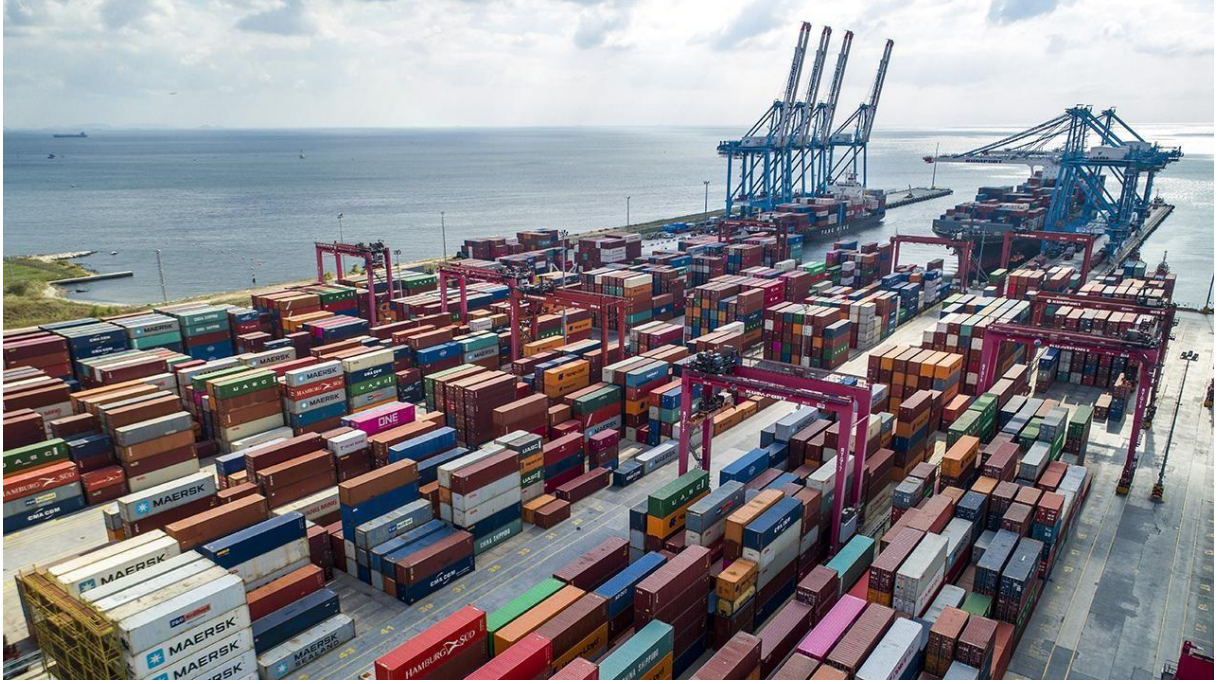
13.06.2023

6 Şubat'taki Kahramanmaraş merkezli depremlerin ardından sağlanan uluslararası destek için teşekkürlerini de ileten Işıkhan, 111. Uluslararası Çalışma Konferansı'nın sonuçlarının herkes için hayırlı olmasını diledi.

Bakan Işıkhan'ın konuşması sırasında, Türkiye'nin BM Cenevre Ofisi nezdindeki Daimi Temsilcisi Büyükelçi Güven Begeç, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Dış İlişkiler Genel Müdürü Oğuz Tuncay ile bakanlık yetkilileri de salonda hazır bulundu.

İhracat ‘kilo’ kaybediyor

Düşük talep ve yüksek fiyat kıskacındaki ihracatta miktar bazında erime tedirgin ediyor. İlk beş ayda ihracat değer bazında yüzde 3,4, miktar bazında ise yüzde 21 gerilerken, değerdeki düşüşü girdi maliyetlerinin yukarı çektiği birim fiyatlar sınırladı. Miktar bazında en büyük düşüş yüzde 40,5 ile çelik sektöründe yaşandı.

MERVE YİĞİTCAN/İSTANBUL

Zayıflayan talep, baskılanan kur nedeniyle rekabetçi fiyatlardan uzaklaşılması ve Uzakdoğulu rakiplere kaybedilen pazarlar nedeniyle ihracat değer bazında yüzde 3 düşerken miktar bazında kayıp yüzde 21'i buldu. Miktardaki düşüşe rağmen değerdeki düşüşün sınırlı kalmasında girdi maliyetlerinin yukarı çektiği birim fiyatlardaki artış etkili oldu. Öte yandan Rusya etkisinden arındırıldığında genel ihracatta miktar ve değer bazında düşüşün daha dramatik boyutlarda olacağı anlaşıyor... Zira ilk 5 ayda sadece Rusya'ya yapılan ihracat yüzde 112 artarak 1,89 milyar dolardan 4 milyar dolara çıktı. Rusya etkisi çevre ülkelere ihracatı da artırdı. BDT ülkelerine ihracat da söz konusu dönemde yüzde 58 artarak 6,4 milyar dolardan 10,1 milyar dolara yükseldi. Söz konusu dönemde Türkiye'nin en büyük ihracat pazarı AB dahil tüm ülke gruplarına ihracatı düşerken, sadece BDT ülkeleri grubuna arttı.

En büyük kayıp çelikte

Türkiye İhracatçılar Meclisi'nin (TİM) Mayıs ayı ihracat verilerinden derlenen bilgiye göre, yılın ilk 5 ayında Türkiye'nin ihracatı değer bazında yüzde 3 düşerek 93,08 milyar dolardan 89,9 milyar dolara geriledi. Aynı dönemde genel ihracatta miktar bazında gerçekleşen kayıp ise yüzde 21 olarak kaydedildi. Ocak-Mayıs 2023

döneminde 27 alt grubun 22'sinde miktar bazında düşüş görüldü. En büyük kaybın çelikte olduğu görülüyor. Söz konusu dönemde çelik sektörünün ihracatı değer bazında yüzde 38,4 gerileyerek Ocak-Mayıs 2022'deki 9,5 milyar dolar seviyesinden 5,8 milyar seviyesine kadar indi.

İlk 5 ayda miktar bazında kayıp ise yüzde 40,5... Sektör temsilcileri bunda talep zayıflığının yanı sıra ihracat pazarlarındaki korumacılık önlemlerinin, enerji maliyetlerinin yukarı çektiği fiyatların rekabetçilikten uzaklaşmasının ve Türkiye'ye Rusya başta olmak üzere ticareti kısıtlanan ülkelerden gelen ucuz çeliğin sebep olduğunu belirtiyor. Öte yandan tüm bu olumsuz gelişmelere rağmen çelik sektörü, ihracata en fazla katkı sağlayan beşinci sektör olarak dikkat çekiyor.

Üretim maliyetleri pazar kaybettiriyor

Çelik sektörü gibi ihracatta kırmızı alarm veren bir diğer sektör ise çimento, cam, seramik ve toprak ürünleri... Bu alt grupta da ihracat ilk 5 ayda geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 14 gerileyerek 2,3 milyar dolardan 1,9 milyar dolara indi. İlgili sektörde Ocak-Mayıs 2023 döneminde miktar bazındaki gerileme ise yüzde 32,7 ile değer bazındaki gerilemenin çok üzerine çıkıyor.

Türkiye'nin en fazla ihracat yaptığı üçüncü sektör olan hazır giyim ve konfeksiyonda da 5 ayda ihracat değeri yüzde 5,24 gerileyerek 8,3 milyar dolara düştü; miktarı ise yüzde 13,5 geriledi. Sektör temsilcilerinden edindiğimiz bilgiye göre hazır giyimciler özellikle işçilik ücretlerinden kaynaklanan maliyet artışı nedeni ile fiyatları yukarı çekmek zorunda kaldı. Ucuz üretmenin zorlaşması nedeniyle sektörün daha katma değerli ürüne 'mecburen' yöneldiği belirtiliyor.

İkinci büyük kimyada da düşüş var

Türkiye'nin ikinci en büyük ihracatçı sektörü olan kimyada ise yukarıdaki sektörlerin aksine ilk 5 ayda değer miktardan daha fazla gerilediği görülüyor. Ocak-Mayıs 2022'de 13,7 milyar dolar olan kimya ihracatı bu yılın ilgili döneminde yüzde 10,5 gerileyerek 12,2 milyar dolara indi. Sektörün ihracatında miktar bazında yaşanan gerileme ise yüzde 9,2...

Demir/demir dışı metaller de ihracatı düşenler kervanına katıldı. Bu sektörün ihracatı ilk 5 ayda geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 16 gerileyerek 5,4 milyar dolara indi. Miktar bazındaki gerileme ise tıpkı kimya sektöründe olduğu gibi değer bazından daha düşük kaldı. Sektörün ihracatı ocak-mayıs döneminde miktar bazında yüzde 13,8 geriledi.

Elektronik ve makinede kg fiyatı arttı

Bu olumsuz tabloya karşın, bazı sektörlerde miktar bazında düşüşe rağmen değer bazında yüksek artışlar yaşandı. En büyük 5 ihracatçı sektörden biri olan elektrik ve elektronikte ocak-mayıs döneminde ihracat miktar bazında yüzde 4,4 düşmesine rağmen, değer bazında yüzde 10,2 artarak 6,5 milyar doları aştı. Böylece sektörde

ihracatın kg fiyatı geçen yılın mayıs ayı itibarıyla 4,61 dolar iken, bu yılın mayıs ayı itibarıyla 5,31 dolara çıktı. Makine ve aksamaları sektöründe de aynı dönemde ihracat miktar bazında yüzde 9'a yakın düşse de değer bazında yüzde 12,2 artarak 4,5 milyar dolara ulaştı. İlgili dönemler itibarıyla sektörün ihracat kg fiyatı 5,72 dolardan, 7,03 dolara çıktı. Aynı şekilde yaş meyve sebze ihracatı ilk 5 ayda miktar bazında yüzde 12,7 gerilemesine rağmen değer bazında yüzde 22,5 artarak 1,4 milyar doları buldu.

İhracat lideri otomotivde değer de miktar da yükseldi

Alt gruplar bazında ihracat miktarı artan sadece 5 sektör bulunuyor. İlk 5 ayda en fazla ihracat yapılan sektör unvanını taşıyan otomotivde ihracat miktar bazında yüzde 1,2 artarken, değer bazında yüzde 14,8 artarak 14,3 milyar dolara ulaştı. Miktar bazında en yüksek artış ise yüzde 64 ile zeytin ve zeytinyağı sektöründe görüldü. Bu sektörün ihracatı Ocak-Mayıs 2023 döneminde yüzde 188,8 oranında artarak 480,27 milyon dolara yükseldi. Gemi yat ve hizmetleri, savunma ve havacılık ile tütün sektörlerinde de ihracat hem miktar hem de değer bazında yükseldi.

İhracat

SEKTÖRLER	İhracat değer (Ocak-Mayıs, \$)			İhracat miktar (Ocak-Mayıs, kg)		
	2022	2023	Değişim	2022	2023	Değişim
Çelik	9.544.394.976	5.876.173.962	-%38,43	8.715.773.215	5.182.875.349	-%40,53
Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	2.304.733.606	1.979.164.656	-%14,13	16.735.652.953	11.252.429.044	-%32,76
Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	1.681.729.227	1.405.302.490	-%16,44	629.325.167	465.280.321	-%26,07
Madencilik Ürünleri	2.761.225.079	2.334.674.561	-%15,45	15.016.761.260	11.786.937.791	-%21,51
Meyve Sebze Mamulleri	969.941.645	903.934.991	-%6,81	936.436.446	736.356.983	-%21,37
Süs Bitkileri ve Mamulleri	75.577.262	76.511.537	%1,24	37.922.857	32.172.883	-%15,16
Diğer Sanayi Ürünleri	54.545.650	55.212.769	%1,22	9.914.835	8.427.486	-%15,00
Demir ve Demir Dışı Metaller	6.467.193.439	5.409.797.775	-%16,35	1.352.641.123	1.166.056.162	-%13,79
Hazırgiyim ve Konfeksiyon	8.817.502.899	8.355.036.798	-%5,24	616.572.286	532.989.856	-%13,56
Yaş Meyve ve Sebze	1.162.464.877	1.424.576.479	%22,55	2.234.330.093	1.949.612.025	-%12,74
Fındık ve Mamulleri	719.597.031	722.638.082	%0,42	128.835.055	113.128.909	-%12,19
Deri ve Deri Mamulleri	805.131.154	865.669.731	%7,52	86.913.355	76.458.240	-%12,03
Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	3.319.582.163	3.317.717.942	-%0,06	2.436.415.768	2.181.786.641	-%10,45
İklimlendirme Sanayii	2.740.732.411	2.968.188.757	%8,30	535.723.047	480.176.437	-%10,37
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	13.710.246.163	12.266.170.422	-%10,53	11.714.665.903	10.627.701.609	-%9,28
Makine ve Aksamaları	4.057.732.883	4.552.357.238	%12,19	709.963.341	647.118.246	-%8,85
Tekstil ve Hammaddeleri	4.404.585.244	4.044.371.620	-%8,18	970.592.140	919.678.584	-%5,25
Elektrik ve Elektronik	5.979.202.757	6.589.402.980	%10,21	1.296.652.116	1.239.246.418	-%4,43
Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	4.404.307.849	4.738.436.946	%7,59	4.435.715.703	4.286.532.462	-%3,36
Mücevher	2.164.585.429	2.620.098.426	%21,04	4.027.235	3.904.711	-%3,04
Hali	1.128.679.992	1.057.535.348	-%6,30	341.696.605	332.176.546	-%2,79
Kuru Meyve ve Mamulleri	634.076.971	613.217.156	-%3,29	194.267.254	191.580.688	-%1,38
Otomotiv Endüstrisi	12.482.083.552	14.332.483.529	%14,82	1.784.215.462	1.806.739.725	%1,26
Tütün	279.328.082	376.086.685	%34,64	42.718.076	47.850.132	%12,01
Savunma ve Havacılık Sanayii	1.668.248.601	2.044.435.634	%22,55	28.845.190	36.138.299	%25,28
Gemi, Yat ve Hizmetleri	577.078.146	489.885.232	-%15,11	49.741.804	70.513.791	%41,76
Zeytin ve Zeytinyağı	166.305.007	480.269.490	%188,79	80.587.971	132.163.814	%64,00
TOPLAM	93.080.812.094	89.899.351.236	-%3,42	71.126.906.260	56.306.033.151	-%20,84

Yabancı kurumlar tahminlerde ayrışıyor

Ekonomi yönetimindeki değişikliklerin ardından yabancı kurumlardan para politikasında yeni döneme ilişkin beklentiler de artıyor. Kurumlar üst üste yayımladıkları raporlarda Türkiye’de Merkez Bankası’nın 22 Haziran’daki Para Politikası Kurulu toplantısında faiz artışı öngörülerini ortaya koyarken yüzde 8,5 olan politika faizi tahminleri yüzde 40’a kadar çıkıyor.

İSTANBUL / EKONOMİ

Deutsche Bank’ın raporunda yeni kabine ve kritik kurumlardaki atamalar sonrası daha ılımlı ve ortodoks para politikası karışımına dönelebileceği yer alırken TL'deki hızlı değer kaybının, ilk anda büyük bir faiz artırımını gerektirdiği kaydedildi. Hem Mehmet Şimşek’in bakan, hem de Gaye Erkan’ın Merkez Bankası başkanı olmasının bu beklentiyi arttırdığı ifade edilen raporda enflasyonun ise yılsonunda yüzde 50’ye yakınsayacağı öngörüldü.

Merkez Bankası’nın 22 Haziran’daki toplantısında agresif ancak aşırı olmayacağı dile getirilerek faiz artışı için de şu noktalara dikkat çekildi: “Tam bir değerlendirme yapmak zor ancak TL'deki hızlı değer kaybı, ilk anda büyük bir faiz artırımını gerektiriyor. Diğer yandan hükümetin kredi büyümesinde çöküşe neden olmamak için bir denge sağlaması gerekiyor.

Politika faizi ilk seferde yüzde 25'e yükseltilebilir veya haziran ve temmuz aylarında üst üste faiz artırımını olabilir. İkinci senaryoda faiz önce yüzde 18-20 civarına,

temmuzda da yüzde 25 seviyesine yükselebilir. Bu artışın son olup olmayacağı soru işareti ve TL'nin hareketi ile portföy akışlarına bağlı olacak. Faizin yüzde 30'un üzerine çıkması ihtimalini de dışlamıyoruz."

Sert bir faiz artışı beklentisi

Goldman Sachs da yayımladığı raporda, son atamalar sonrası tamamen ortodoks olarak tanımladığı karar vericilerin politika faizini yüzde 40'a çıkarabileceği tahminini paylaştı. Goldman Sachs da raporunda Şimşek ve Erkan'a işaret ederek bu atamaların para ve maliye politikasında değişikliğin sinyali olduğunu vurguladı.

Goldman Sachs ekonomiye yönelik tahminleri de raporunda güncelledi ve döviz kurunda ayarlama yapılması gerektiğine işaret etti. Kurum, Dolar/TL ve enflasyon beklentileri istikrara kavuştuğunda faizlerin hızla düşürülebileceğini, muhtemelen yılsonuna kadar yüzde 25'e indirilebileceğini tahmin etti. Goldman Sachs ayrıca Türkiye'nin 2023 büyüme tahminini yüzde 2,9'dan yüzde 2,3'e düşürdü. Geçen hafta yayımladıkları notlarla JPMorgan, politika faizinin yüzde 25'e, Societe Generale de yüzde 15'e yükseltileceğini öngörmüştü.

Yerli analistler de faiz artışı bekliyor. Henüz kurumların politika faizine yönelik anketleri yayımlanmadı. Ancak yabancıların aksine yerli analistler biraz daha temkinli davranıyor.

TİSK Başkanı Akkol: Asgari ücret bayramdan önce belli olmalı

TİSK Başkanı Özgür Burak Akkol, asgari ücretteki ara dönem artışın bayram öncesi belli olması gerektiğini söyledi. Akkol, asgari ücretin TL üzerinden konuşulacağını bildirdi.

ANKARA (EKONOMİ)

İşçi, işveren ve hükümet temsilcilerinden oluşan Asgari Ücret Tespit Komisyonu, asgari ücrete yapılacak ara zam oranı belirleme çalışmaları kapsamında yarın ilk toplantısını yapacak.

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK) Başkanı Özgür Burak Akkol, asgari ücretteki ara dönem artışın bayram öncesi belli olması gerektiğini söyledi. Akkol, asgari ücretin TL üzerinden konuşulacağını bildirdi.

Asgari Ücret Tespit Komisyonu öncesi yeni Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat Işıkhan'ı ziyaret eden TİSK Başkanı Özgür Burak Akkol, görüşme sonrası yaptığı açıklamada asgari ücretin bir an önce ve tam mutabakatla belirlenerek açıklanmasını istedi.

Önceki Bakan Vedat Bilgin'in 500 dolarlık asgari ücrete ilişkin açıklamasının tamamına bakılması gerektiğini kaydeden Akkol, "Açıklamanın tamamını dinlediğimizde dolara veya başka para birimine endekslenmemesi gerektiğini, ifade ediyor. Biz Türkiye'deyiz başka para birimiyle asgari ücret veya başka ücretler belirlenmiyor" diye konuştu.

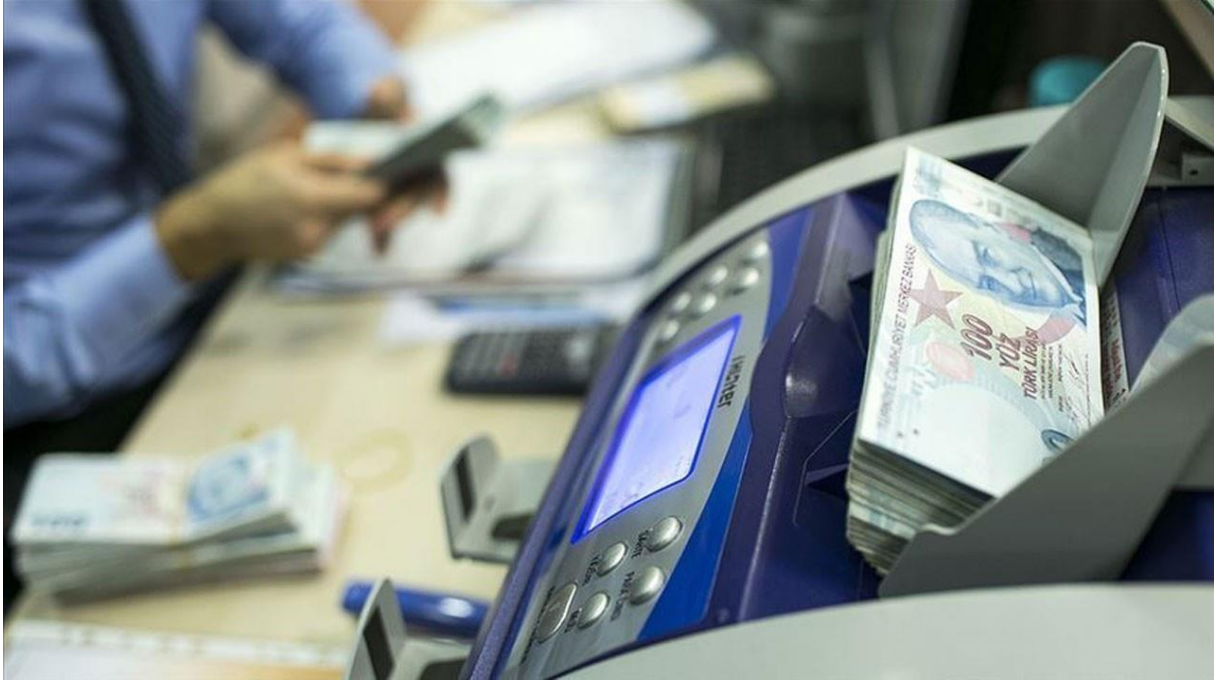
13.06.2023

Akkol, asgari ücret belirlenirken aralarında dolar ve enflasyonun da yer aldığı 100'den fazla parametrenin değerlendirileceğini, bunların arasında işverenin yükü, çalışanın alım gücü gibi önemli konuların da bulunduğunu aktardı.

Maaşların asgari ücretlere karşılık gelen kısmının vergiden muaf olmasını çok önemli bir adım olarak nitelendiren Akkol, asgari ücrete yönelik işverene sağlanan diğer desteklerin de devam etmesi gerektiğinin altını çizdi.

Kredilerde faizler yüzde 60'a dayandı

İhtiyaç kredisinde faiz yüzde 60'lara ulaşırken, bazı bankalar düzenlemelerden muaf tutulan 70 bin TL üstü kredilerde vadeleri 9 ayda sınırlamaya başladı. bankacılık sektörü kaynakları ihtiyaç kredisinde çoğunlukla 70 bin lira altı kullandırmaların onaylandığını, bazı bankaların vadeleri de 9 ayda sınırlandırdığını belirtiyor.

Bankacılık sektörünün seçim öncesi hız kesmeye başlayan kredi iştahı, kredi faizlerini de zirvelere taşıdı. Özellikle seçimlerin ilk turu sonrasında faizlerde yükseliş hızlandı. Merkez Bankası (TCMB) verilerine göre, bankalarda ortalama ihtiyaç kredisi faizleri 2 Haziran haftasında yüzde 40.14'e yükseldi.

İhtiyaç kredilerinde bu ortalama faiz seviyesi en son Eylül 2003'te görülmüştü. Bankacılar seçiminin ilk turunun ardından başlayan sert artış serisinin sürdüğünü söylüyor. Yüksek faiz oranları kredi kullanımında caydırıcı olurken, bazı bankalar mobil hizmetlerinde ihtiyaç kredisi başvuru kanallarını kapatma yoluna gitti.

Birçok vatandaşın krediye erişim kanalları tıkanırken, erişebilenler de yüzde 60'lara ulaşan faizlerle karşı karşıya kalıyor. Bankacılık sektörünün, ihtiyaç kredilerinde faiz referans faizin 1.8 katını aşarsa (yıllık yüzde 18.7) yüzde 20, iki katını aşarsa (yıllık yüzde 20.7) yüzde 150 oranında tahvil yükümlülüğü var.

Vadelerde sınırlandı

Sözcü'de yer alan habere göre bankacılık sektörü kaynakları ihtiyaç kredisinde çoğunlukla 70 bin lira altı kullandırmaların onaylandığını, bazı bankaların vadeleri de 9 ayda sınırlandırdığını belirtiyor. Politika faizi yüzde 8.5 iken, bankacılık sektöründe bir dizi sözlü ve yazısı makro ihtiyati tedbirle uygulanan sıkı para politikası kredi kanallarını kitlemiş durumda.

TCMB'nin ise önümüzdeki ilk toplantı tarihi olan 22 Haziran'da faiz artırımına gideceğine kesin gözüyle bakılırken, bankacılık sektörü kaynakları da sektörün faiz artırımında önce normalleşme adımlarını görmek istediklerini dile getirdi.

Mevduat yarışı tam gaz sürüyor

Bankacılık sektörü kredilerden frene basarken, makro ihtiyati önlemler nedeniyle hedefleri yakalamak için mevduat faizi yarışına hız verdi. 2 Haziran haftasında ortalamada yüzde 37.39'a ulaşan 3 aya kadar vadeli TL mevduat faizi, sektör kaynaklarına bazı bankalarda yüzde 50'lere kadar çıktı. Bankalar, TL mevduat oranında yüzde 60 ve yabancı para dönüşüm oranında hedeflerini tutturmak zorunda. Bu zorunluluk TL mevduat faizlerinde sert yükselişin sürmesine neden oluyor.

Erdoğan: Kimsenin 50 sene daha kaybetmeye tahammülü yok

KKTC Cumhurbaşkanı Tatar ile ortak basın toplantısı düzenleyen Erdoğan, "Yarım asırdan fazla süre Rum tarafının uzlaşmaz, maksimalist yaklaşımları nedeniyle heba edildi. Kimsenin 50 sene daha kaybetmeye tahammülü yok." dedi.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, KKTC Cumhurbaşkanlığı'nda KKTC Cumhurbaşkanı Ersin Tatar ile ortak basın toplantısı düzenledi.

Erdoğan, yaptığı konuşmada, "Müzakere masasına geri dönülecekse, bunun yolu Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin tanınmasından geçmektedir." dedi.

Erdoğan, "Türkiye'den kablo yoluyla KKTC'ye elektrik naklinin sağlanması en önemli adımımız olacaktır, bununla artık KKTC'de elektrik kesintileri sorunu kalmayacaktır." diye konuştu.

Erdoğan, "(Kıbrıs'ta) Yarım asırdan fazla süre Rum tarafının uzlaşmaz, maksimalist yaklaşımları nedeniyle heba edildi. Kimsenin 50 sene daha kaybetmeye tahammülü yok." ifadelerini kullandı.

"Mavi Vatan emin ellerde"

Erdoğan'a hitaben, "Sizlerin öncülüğünde son 21 yılda anavatanımız Türkiye Cumhuriyeti büyük bir değişim ve dönüşüm gerçekleştirmiştir." diyen Tatar, "Sizlerin (anavatan Türkiye'nin) desteğiyle yeni siyaseti sonuna kadar sürdürmenin azim ve kararlılığı içindeyiz." şeklinde konuştu.

Tatar, "Mavi Vatan emin ellere'dir. Kıbrıs Türk halkı her zaman anavatan Türkiye Cumhuriyeti'yle uyum içerisinde'dir." dedi.

CHP'de değişim rüzgarı: Kılıçdaroğlu, Özgür Özel'i destekleyecek!

CHP'de değişim rüzgarı sürerken kulislerde parti lideri Kemal Kılıçdaroğlu Özgür Özel'i genel başkanlık için destekleyeceği konuşuluyor

CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun değişim vurgusuyla birlikte CHP Grup Başkanı Özgür Özel'i genel başkanlık konusunda destekleyebileceği konuşuluyor. Parti içindeki bazı isimler, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu ve Özgür Özel'in adaylık çıkışlarını değerlendirirken, tartışmaların devam edeceğini ifade ediyor.

Çatışma yerine uzlaşma odaklı bir değişim gerektiğini savunan kaynaklar, CHP'nin yerel seçimlerde bölünmüş ve parçalanmış bir görüntü sergilememesi gerektiğini belirtiyor. Uzlaşma temelinde gerçekleşecek bir değişim fikri giderek yaygınlaşıyor. Özgür Özel'in de aday olması durumunda genel başkanla çatışmak yerine desteğini arzulayacağı ve süreci saygılı bir şekilde götüreceği değerlendiriliyor.

Kılıçdaroğlu'nun "bayrak değişimi" ve "Değişime el veririm" açıklamalarına atıfta bulunan parti içi isimler, Özel'in Kılıçdaroğlu'nun el verebileceği bir isim olabileceğini dile getiriyor.

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı görevini bırakma konusunda delegenin siyasi yasak riskinden çekineceğini belirten kaynaklar, ayrıca İstanbul'da kimse belediye başkanının istifa etmesini istemediğini ifade ediyor. Bu bağlamda, İmamoğlu'nun genel başkanlık için aday olma olasılığının düşük olduğu yorumunu yapıyor.

Obruklarıyla bilinen Karapınar'da bilinçli tarımın önemi

Ali Ekber YILDIRIM

13 Haziran 2023 Salı

Konya'nın Karapınar ilçesi daha çok obrukları ile gündeme geliyor. Obrukların yeraltı sularının çekilmesi sonucunda oluştuğu ve bölgede çok su isteyen ürünlerin ekiminden vazgeçilmesi gerektiği konusunda zaman zaman uyarılar yapılıyor. Bölgedeki çiftçiler ise, obrukların sulu tarım yapılmadan yüzlerce yıl önce de olduğunu, sadece tarımsal üretime bağlamanın doğru olmadığını düşünüyor. Hatta bazıları obrukların tıpkı deprem gibi doğal afet olduğuna inanıyor.

Geçmişe bakıldığında 1950-1960'lı yıllarda erozyon nedeniyle ilçenin taşınması bile gündeme gelir. Yıllarca kuru tarım yapılan Karapınar'da toprak ve su sorunu hep gündemdedi. Bundan 20 yıl önce sulu tarıma geçişle birlikte bitkisel üretimde ve hayvancılıkta en önemli üretim merkezlerinden birisi oldu. Karapınar Ziraat Odası Başkanı Durmuş Üner'in deyimi ile bazen çaresizlik insana yeni çözümler bulduruyor.

Değişim 20 yıl önce başladı

Karapınar'daki değişim son 25-30 yılda gerçekleştirildi. Konya, tarımın başkenti olarak bilinir. Karapınar da Konya'nın en verimli üretimin olduğu, vahşi sulamanın olmadığı, teknolojinin yoğun olarak kullanıldığı ve çiftçinin bilinçli üretim yaptığı merkez olarak biliniyor. Bizde bu değişimi yerinde görmek için Karapınar'a geldik.

Türkiye İş Bankası, tarımsal üretimin yoğun olduğu ovalardaki şubelerini yenileyerek "Tarım İhtisas Şubesi"ne dönüştürüyor. Bugüne kadar 24 Tarım İhtisas Şubesi bu şekilde faaliyete geçti. İş Bankası'nın kuruluşunun 100. Yılı olan 2024'te bu şubelerin sayısının 50'ye çıkarılması hedefleniyor.

Daha önce Manisa Saruhanlı, Antalya Turunç Tarım İhtisas Şubesi'nde çiftçilerle buluşarak sohbet etmiştik. Geçen hafta 6 Haziran'da da Konya Karapınar'da şube açılışı yapıldı ve açılış sonrası çiftçilerle sohbet ettik. Bu kez Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Süleyman Soylu hocamızla birlikte bu

söyleşiyi gerçekleştirdik. Süleyman Soylu hocamız sadece Karapınar'da değil, Konya'nın hemen her yerinde ve sürekli tarlada, sahada çiftçilere destek oluyor.

Karapınar'ın zengin ürün deseni

Karapınar'ın üretim yapısına bakıldığında bitkisel üretimde buğday, arpa, mısır, yonca, ayçiçeği, şekerpancarı ve son yıllarda patates öne çıkıyor. Hayvancılıkta ise hem küçükbaş hem de büyükbaş hayvancılık yapılıyor.

İlçede yaşayanların yüzde 90'ı geçimini tarımdan sağlıyor. Öyle ki ilçedeki esnaf hatta memur ve işçi olarak belli kurumlarda çalışanlar bile bir yandan da tarımsal üretim yapıyor. Yaptığımız sohbette ağırlıklı olarak yaşanan sorunlar, ilçenin tarımsal potansiyeli ve yapılması gerekenler ekseninde oldu.

Karapınar'da kurumlar arası işbirliği en üst düzeyde. Çiftçiler bilinçli üretim yapıyor. Ziraat Odası'nın etkin çalışmaları var. Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi ile yapılan işbirliği ile düzenli olarak tarla ziyaretleri yapılıyor. Çiftçiye teknik konularda destek sağlanıyor.

Bölgenin temel sorunu; su

Yetersiz yağışlar nedeniyle bölgenin en önemli sorunu su. Türkiye'nin en az yağış alan merkezlerinden birisi. Bu nedenle sulama yeraltı suyu ile yapılıyor. Çıkarılan su en verimli şekilde kullanılmaya çalışılıyor. Vahşi sulama yerine damla sulama kullanılıyor.

Bölgeyi çok iyi bilen, analiz eden, her gün çiftçilerle birlikte olan Prof. Dr. Süleyman Soylu hocamız Karapınar'daki tarımı, elde edilen başarıyı konuştuk. Soylu'nun anlattıkları satırbaşlarıyla şöyle:

Kuru tarımdan sulu tarıma geçiş

-Karapınar ağırlıklı olarak kuru tarım yapan yani bir yıl buğday eken ertesi yıl nadasa bırakan bir yerdi. Bu 30 yıl öncesine kadar hep böyle sürmüştü. Bundan 30 yıl önce sulu tarıma geçince özellikle şeker pancarı, mısır, ayçiçeği gibi ürün çeşitlenmesine gidince her şeye bir anlamda sıfırdan başlandı. Bu nedenle de çiftçi araştırarak, bilgiyle, teknoloji ile işe başladı. Bu da belli bir başarıyı getirdi. Daha sonra Almanya başta olmak üzere işte belli araştırma merkezlerinde gidip yerinde görerek yani bir anlamda bilgiyi geliştirerek ve kullanarak üretime ve verimliliğe yansıtılar.

Üniversite - Ziraat Odası işbirliği

- Elde edilen başarıda Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi ile Karapınar Ziraat Odası'nın yaptığı işbirliği çok önemli. Ziraat Odası'nın eğitim çalışmaları var. Hepsini birbirini tamamlayan ve bunu da üretime, verimliliğe yansıtan çalışmalar.

- Önder Çiftçi Derneği'ndeki önder çiftçilerin çabası, katkısı çok büyük. Bazı firmaların sözleşmeli üretim yapmaları, Karadenizbirlik'in ilk başta ayçiçeği ile ilgili yine üreticilerle işbirliği yapması, alım garantisi ve sözleşmeli üretim olunca çiftçinin ürününü satamama gibi bir sorunu olmadı.
- Daha sonra bitkisel üretim geliştikçe de buna hayvancılığı entegre etmeye başladılar. Hayvancılıkta bugün Konya Ereğli'den daha iyi durumda. Ancak, Ereğli'de süt işleme tesisleri olduğu için hayvancılıkta daha ön planda duruyor.

Teknoloji ve doğru bilgi ile artan verimlilik

- Teknoloji kullanımı arttı. Karapınar da hemen herkes çiftçilik yapıyor. Yani esnaf aynı zamanda çiftçilik yapıyor. İlçedeki hemen herkesin bir tarımsal üretimi var. Herkes üretmeyi, çalışmayı seviyor. Hedeflenen üretime göre çalışmalar yapılıyor. Herkes işinin başında ve işi takip ediyor.
- Verimliliklere baktığımızda buğday da dekara 1 ton ve üzeri alan çiftçilerimiz var. Mısırdaki 2 ton, arpada 750-800 kilo, pancarda 11-12 ton alan var ortalaması en az 10 ton, yağlık ayçiçeğinde 550- 600 kilo, çerezlik ayçiçeğinde 450 - 550 kilo, patatesteki dekara 6-6,5 ton, silajlık mısır da 9-10 ton, yonca da ortalama 2 ton verim alan çiftçiler var. Bu verimleri Konya ile karşılaştırdığımızda oldukça yüksek. Konya'da buğday da sulu olarak dekara 750 kilo, mısırdaki 1500 kilo, arpada 700 kilo, pancarda 8-9 ton, yağlık ayçiçeğinde 400 - 450 kilo, patatesteki 5 ton verim elde ediliyor. Karapınar bütün ürünlerde Konya ortalamasının üzerinde verim alıyor. Bu da bilinçli, teknolojiyi, bilgiyi doğru kullanmasından, suyu verimli kullanmasından kaynaklanıyor.

Hayvancılığa bilinçli geçiş

- Suyun her damlası değerlendiriliyor. Kuyudan tarlaya taşınırken kapalı sistemle taşıyor. Su randımanı çok yüksek. Damla sulama, hububatta yağmur sulama kullanılıyor. Vahşi sulama ise hiç yok. Yağış çok düşük olduğu için çok sayıda kuyu açılıyor. Bu önümüzdeki yıllarda sıkıntı yaratabilir.
- Hayvancılıkta da bilinçli bir geçiş oldu. Öncelikle bitkisel üretimde üreticiler belli bir noktaya gelince ürettikleri ürünü hayvancılıkta da değerlendirme yoluna gittiler. Bu da ilçe için önemli bir gelişme oldu."

Özetle, Karapınar'ın başarı hikayesinin arkasında, bilgi, teknoloji, işbirliği ve emek var. Daha anlatılacak, yazacak çok konu var. Yarın devam edeceğiz.

Amaç, sürdürülebilir tarıma katkı sağlamak

Türkiye İş Bankası, 2011 yılından beri Karapınar'da faaliyet gösteren şubelerini tarım ve teknolojiyi bir araya getirerek sürdürülebilir tarım üretimine katkı sağlamak amacıyla tarım ihtisas şubesine dönüştürdü.

İş Bankası Genel Müdür Yardımcısı İzlem Erdem, şube açılışındaki konuşmasında tarımın geleceğin stratejik sektörü olduğunu belirterek, geleneksel bankacılık yöntemlerinin dışında tarım ve teknolojiyi bir araya getirerek çiftçilere destek olacaklarını söyledi. Erdem, İş Bankası'nın diğer sektörlerde olduğu gibi tarım sektöründe de yer aldığını hatırlatarak: "Bugüne kadar Türkiye'nin kalkınmasında önemli roller üstlendik. Tarıma bakıldığında, gelecek için çok stratejik bir sektör haline gelmiş durumda. Son dönemde yaşanan ani iklim değişiklikleri, hava olayları, pandemi ve Rusya - Ukrayna savaşı, bütün bunlar gıda tedarikinin ne kadar önemli olduğunu ve tarımda sürdürülebilirliğin ne kadar önemli olduğunu gösterdi. Bütün bunları yaşarken İş Bankası olarak tarımda gelenekselliğin dışında bir şey yapmamız gerektiğini düşündük. Çünkü, gelecek nesillere karşı kendimizi sorumlu hissediyoruz" dedi.

Tarım ve teknolojiyi bir araya getirmek

Geleneksel bankacılığın dışında tarım ve teknolojiyi bir araya getirmek istediklerini ifade eden Erdem, "Tarım ve teknolojiyi bir araya getirmek istiyoruz. Bu kapsamda tarım ihtisas şubelerimizi, zaten var olduğumuz coğrafyalarda ve ilçelerde biz daha çok tarım odaklı olmak istedik. Buradaki durum sadece bankacılık olarak değil, tarımın geleceğine neler yapabiliriz, teknolojiyi tarımın içerisine nasıl katabiliriz ve nasıl örnek teşkil edebiliriz. Tarım ihtisas şubelerimizin hepsinde sadece çiftçilere değil, tarım eko sisteminde bulunan paydaşlarımızın bir araya gelip bilgi paylaşımı yapabileceği bir ortam yaratmaya çalıştık" diye konuştu.

Erdem, geleneksel tarımın dışına çıkacaklarını belirterek, "Geleneksel tarımın dışına çıkacağız. Çünkü, bütün dünya tarımsal girdi- çıktı fiyatlarını konuşuyor. Çok yüksek maliyetler var. Çiftçilerimizi en çok üzen şey ise bu maliyetlerle baş edememesidir. Bu maliyetler, hayatımızın bir gerçeği ve biz bu maliyetlerle baş etmek zorundaysak, verimi artırmamız gerekiyor. Peki, bu bölgede verimi nasıl artırırız? Bunlara odaklanacağız. Biz önce çiftçinin dünyasını öğrenmeye çalışacağız. Buradaki amaç, gelecek nesillere daha temiz bir tarım sahası bırakmak" diye konuştu.

Türkiye İş Bankası Tarım Bankacılığı Pazarlama Müdürü Kerem Akıner ise: "Tarım bankacılığında geleneksel bankacılık anlayışının ötesine geçerek, teknolojiyi, bilimi, tarımı ve finansı bir araya getirdiğimiz ve çiftçilerimizle buluşturduğumuz tarım ihtisas şubelerimizi ülke genelinde yaygınlaştırmaya devam ediyoruz. Ülkemizin tahıl başkenti Konya'da 2011 yılından beri faaliyetine devam eden Karapınar Şubemiz, geniş bir katılımı gerçekleştirdiğimiz törenle tarım ihtisas şubesi olarak yeni tasarımıyla hizmet vermeye başladı." değerlendirmesini yaptı.

13.06.2023

Açılışa Karapınar Kaymakamı Oğuz Cem Murat, Belediye Başkanı Mehmet Yaka, Karapınar Ziraat Odası Başkanı Durmuş Üner, Ticaret Borsası Başkanı Ahmet Ulusoy, Karapınar Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği Başkanı Fettah Öztürk önder çiftçiler, İş Bankası yöneticileri katıldı. İş Bankası Karapınar Tarım İhtisas Şubesi Müdürü Gürcan Akın katılımcılara çalışmalarını hakkında bilgi verdi.

Şimşek ve Erkan'ın düzeltilmesi beklenen tablo bu!

Alaattin AKTAŞ

13 Haziran 2023 Salı

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek ile Merkez Bankası Başkanı Gaye Erkan'dan beklenenin ne olduğunu görmek için ödemeler dengesine bakmak yeter.

Zaten ödemeler dengesi tablosunun dili olsa, **“Bana tez elden döviz takviyesi yapın, artık ayakta duracak mecalim kalmadı”** derdi.

Merkez Bankası'nın dün açıkladığı nisan ayı ödemeler dengesi verileri, taze döviz bulmanın ne kadar kaçınılmaz ve gerekli olduğunu bir kez daha gözler önüne serdi.

Cari işlemler açığının finanse edilememesi gibi bir durum söz konusu olmaz, zaten cari açık verilmişse o açık bir şekilde finanse edilmiş demektir.

Nisanda yaklaşık 5, ilk dört ayda 30, son bir yılda ise 58 milyar dolar cari açık oluştu ve tabii ki bu açıklar daha önce finansman sağlandığı için verilebildi.

“Ya cari açığı finanse edemezsek” şeklindeki yaklaşımın yanlışlığına bir kez daha vurgu yaptıktan sonra kaygı duyulanın ne olduğuna dönelim.

“Ya finanse edemezsek” diye yanlış bir şekilde ifade edilen aslında finansman kaynaklarının ne olduğu, buna bağlı olarak finansmanın kalitesidir.

İşte bizim sorunumuz da bu. Cari açığın finansman kalitesi uzunca bir süredir çok kötü.

Ve Mehmet Şimşek ile Gaye Erkan'dan beklenen de bu... Cari açığın finansman kalitesini iyileştirmeleri.

Yatırım gerek yatırım!

Aslolan tabii ki cari açık vermemek ve yurt dışından gelecek dövize bel bağlamamak ama bu Türkiye için bu öyle orta vadede bile mümkün değil. O zaman yapılması gereken sağlıklı finansman kaynakları bulmak.

Öncelikle doğrudan yatırım çekebilmek. Ama bu başlıktaki her döviz girişini de aynı değerde görmemek gerek.

Doğrudan yatırım var; gelip burada kurulu bir tesisi alıyor.

Doğrudan yatırım var; gelip sıfırdan bir tesis kuruyor, üretim yapıyor, istihdam yaratıyor. En makbulü tabii ki bu ama son dönemde bu tür yatırımları ara ki bulasın!

Bir de gayrimenkul satışından gelen döviz var ve biz onu da doğrudan yatırı

m başlığında gösteriyoruz. Örneğin gayrimenkul alımı karşılığı getirilen döviz nisanda 232 milyon, dört ayda 1.6 milyar, son bir yılda 6.2 milyar dolar. Bu yıl dört aydaki toplam doğrudan yatırım girişi 1.9 milyar görünüyor, düşün 1.6 milyar gayrimenkulü, geriye pek bir şey kalmıyor.

Portföy yatırımını unuttuk!

İkinci sırada tercih edilecek yatırım portföy yatırımı... Ancak biz bu yatırımını adeta tümünden unuttuk.

Portföy yatırımı girişi olmadığı gibi nisanda 1.2 milyar, dört ayda 1.5 milyar, son bir yılda ise 9.6 milyar dolar çıkmış. Aslında son dönemde çıkış daha fazla olurdu da götürülecek pek bir yatırım kalmadı.

Gelsin borçlanma!

Cari açık var; ancak bunu finanse edecek doğrudan yatırım da yok, portföy yatırımı da... N'apılacak, çare yok borçlanılacak.

Nisan, dört aylık ve yıllık; sırasıyla 1.4 milyar, 13.7 milyar ve 42.6 milyar dolar borç alınmış. Bu kadar borçlanınca koşulları da biz belirleyemiyoruz, borç veren adeta dikte ediyor. Faiz oranı tabii ki çok yüksek.

Borçlanma da yetmeyince Merkez Bankası'nın aslında olmayan, yani kendisine ait olmayan rezervlerini kullanmak durumunda kalıyoruz.

Düzelmesi umulan ne?

Mehmet Şimşek ve Gaye Erkan ne yapabilir?

Cari açığı azaltabilirler mi, tabii ki hayır. Bunu bugünden yarına, bu yıldan seneye kimse yapamaz zaten. Şimşek ve Erkan'dan beklenen de bu değil, kaldı ki bu onların görevi de değil.

Ödemeler dengesinin finansman kısmı var ya, işte Şimşek ve Erkan'ın burada bir iyileştirme yapmaları bekleniyor, umuluyor.

Bu umut doğrudan yatırımlarla ilgili de değil.

Beklenen portföy yatırımı girişi olması ve borçlanmanın daha iyi koşullarda yapılabilmesi.

Bu iki başlıkta iyileştirme sağlanabilir, Türkiye'ye taze döviz girişi olursa piyasalar soluk alabilecek. Özellikle portföy yatırımı çekebilmenin yolu da belli; kur biraz daha artacak, faiz yükselecek ve borçlanma kağıtlarının fiyatı düşecek ve böylece yabancı "gelirken-alırken" kazanmış olacak.

Ödemeler dengesi özeti (Milyon dolar)

	Nisan		Dört aylık		Yıllık	
	2023	2022	2023	2022	2023	2022
A-Cari işlemler hesabı	-5.404	-2.544	-29.726	-20.309	-57.804	-19.717
a-Dış ticaret dengesi	-7.016	-4.339	-36.341	-25.651	-100.191	-46.223
İhracat	19.128	23.411	80.166	83.575	249.988	240.395
İthalat	26.144	27.750	116.507	109.226	350.179	286.618
b- Diğer	1.612	1.795	6.615	5.342	42.387	26.506
B-Sermaye hesabı	-8	-3	-58	-6	-87	-48
C-Finans hesabı (net)	-9.096	28	-36.478	-12.107	-47.651	-12.653
a-Finans hesabı (brüt)	-933	-3.189	-14.033	-7.658	-41.966	-34.391
Doğrudan yatırımlar	-784	-783	-1.905	-1.436	-8.881	-6.978
Portföy yatırımları	1.204	606	1.535	5.502	9.561	3.334
Diğer yatırımlar	-1.353	-3.012	-13.663	-11.724	-42.646	-30.747
b-Rezerv varlıklar	-8.163	3.217	-22.445	-4.449	-5.685	21.738
D-Net hata ve noksan	-3.684	2.575	-6.694	8.208	10.240	7.112

Yıllık cari açık 60 milyar dolara yaklaştı

Naki BAKIR

13 Haziran 2023 Salı

Cari işlemler açığı nisanda geçen yılın aynı ayına göre yüzde 112,4 artarak 5 milyar 404 milyon dolar oldu; üst üste cari açık verilen ay sayısı 18'e çıktı. Yıllık cari açık da 57 milyar 806 milyon dolarla Temmuz 2012'den bu yana en yüksek düzeyine yükseldi.

Merkez Bankası'nın (TCMB) açıkladığı Nisan 2023 ödemeler dengesi verilerine göre aylık cari açık nisanda geçen yılın aynı ayına oranla yüzde 112,4 büyüyerek 5 milyar 404 milyon dolar oldu.

Cari açığın seyri (Milyon \$)		
	Aylık	Yıllık
Nisan 2022	-2.544	-19.717
Mayıs 2022	-5.831	-22.646
Haziran 2022	-2.580	-24.616
Temmuz 2022	-3.457	-28.465
Ağustos 2022	-2.696	-33.325
Eylül 2022	-2.896	-38.943
Ekim 2022	-765	-43.812
Kasım 2022	-3.997	-45.705
Aralık 2022	-5.856	-48.387
Ocak 2023	-10.348	-51.852
Şubat 2023	-9.071	-55.620
Mart 2023	-4.903	-54.944
Nisan 2023	-5.404	-57.806

Bu arada önceki üç ayın cari açık verilerinde revizyona gidildi. Daha önce 10 milyar 346 milyon dolar olarak açıklanan ocak ayı açığı 10 milyar 348 milyona, şubat ayı açığı 8 milyar 761 milyondan 9 milyar 71 milyona, mart ayı açığı da 4 milyar 484 milyondan 4 milyar 903 milyona revize edildi. Böylece ocak-nisan döneminde verilen kümülatif açık 29 milyar 726 milyon dolarla geçen yılın eş döneminin yüzde 46,4 üzerinde çıktı.

Mart sonunda 54 milyar 944 milyon dolar olan yıllık cari açık ise nisan sonu itibarıyla 57 milyar 806 milyona yükseldi. Bunun yıllık cari açıkta, Temmuz 2012'den bu yana (yaklaşık 11 yıl) en yüksek düzey olduğu belirlendi.

Dış ticaret açığı büyüdü

Dış ticaret, nisanda da cari açığın ana kaynağı olmayı sürdürdü. Ödemeler dengesindeki tanımıyla dış ticaret açığı nisanda geçen yılın aynı ayına göre yüzde 61,7 büyüyerek 7 milyar 16 milyon dolar oldu. Dört aylık açık da 36 milyar 341 milyon dolarla geçen yılın aynı dönemindeki yüzde 41,7 üzerinde çıktı.

Bu kapsamda genel mal ihracatı nisanda yüzde 18,8 azalarak 18 milyar 959 milyon, ithalatı da yüzde 8,7 azalarak 24 milyar 898 milyon dolar oldu. Genel mal ticaretindeki açık yüzde 51,6 büyüyerek 5 milyar 939 milyona yükseldi. İlk dört ayda genel mal ihracatı yüzde 4,8 azalarak 79 milyar 254 milyon, ithalatı yüzde 1,8 azalarak 100 milyar 721 milyon dolar olurken, açık yüzde 8,7 büyüyerek 25 milyar 467 milyona ulaştı.

4 ayda net 10,9 milyar dolar altın ithalatı

Parasal olmayan altında aylık ihracat yüzde 220,8 artışla 154 milyon dolar olurken, ithalat ise yüzde 161,8 artışla 1 milyar 246 milyon doları buldu. Böylece altın ticaretindeki açık nisanda geçen yılın aynı ayına göre yüzde 155,1 büyüyerek 1 milyar 92 milyon dolar oldu.

Ocak-nisan dönemi itibarıyla ise altında 841 milyon dolarlık ihracata karşılık 11 milyar 786 milyon dolarlık ithalat yapıldı, açık yüzde 384,9 büyüyerek 10 milyar 945 milyona ulaştı. Öte yandan transit ticaret işlemlerinden de aylık bazda 15 milyon, ilk dört ayda toplam 195,8 milyon dolarlık bir net gelir elde edildi.

Nisanda, taşımacılık, turizm, yurt dışı müteahhitlik gibi kalemleri kapsayan hizmetler dengesinde net bazda 2 milyar 915 milyon dolar gelir sağlandı. Geçen yılın aynı ayına göre sadece yüzde 4,3 artan hizmet gelirlerinin büyük bölümü turizm ve taşımacılık hizmetlerinden geldi. Hizmetler gelirleri ilk dört ayda ise yüzde 16,6 artışla 10 milyar 563 milyon dolar oldu.

Doğrudan ve portföy yatırımları ile faiz gelir giderini kapsayan birincil gelir dengesinde nisanda 1 milyar 292 milyon dolar, karşılıksız transferleri kapsayan ikincil

gelir dengesinde de 11 milyon dolarla “net çıkış” yaşandı. Ocak-nisan döneminde birincil gelir dengesindeki net çıkış 3 milyar 859 milyon dolara, ikincil gelir dengesindeki de 89 milyon dolara ulaştı.

Açığın finansmanı

Cari açığın finansman boyutuna bakıldığında; doğrudan yatırımlarda nisan ayında 784 milyon, ocak-nisan döneminde 1 milyar 905 milyon dolar net giriş olduğu görüldü. Portföy yatırımlarında nisan ayında 1 milyar 204 milyon, ilk dört ayda kümülatif bazda 1 milyar 535 milyon dolar net çıkış olduğu belirlendi.

Yurt içi bankaların yurt dışı efektif ve mevduatları, yurt dışı bankaların yurt içindeki mevduatları ile genel hükümet, bankalar ve özel sektörün yurt dışından sağladığı kredileri kapsayan “diğer yatırımlar” kaleminde net girişler nisanda 1 milyar 353 milyon, ilk dört ayda 13 milyar 663 milyon dolar oldu.

Rezervlerde rekor erime

Cari açığındaki hızlı büyüme, bunun finansmanında kullanılması dolayısıyla rezervlerde hızlı bir erimeye yol açtı. Resmi rezervlerde nisan ayında yaşanan 8 milyar 163 milyon dolarlık azalma ile birlikte ocak-nisan dönemindeki kümülatif erime 22 milyar 445 milyon dolara ulaştı.

Geçen yılın aynı döneminde cari açık finansmanı için rezerv kullanımı 4 milyar 449 milyon dolar olmuştu. Net hata ve noksan kaleminde ise mart ayında 3 milyar 684 milyon dolar çıkış yaşanırken, ilk çeyrek itibarıyla net çıkış 6 milyar 694 milyon dolar oldu.

Cari işlemler açığındaki hızlı büyümede ithal enerji faturası ve “parasal olmayan altın” ithalatındaki rekor artışlar etkili olurken, nisan ayında bu iki kalem dışında da 480 milyon dolarla açık verildi. Geçen yıl aynı ayda bu denge 4 milyar 191 milyon dolar fazla vermişti. İlk dört aylık dönemler itibarıyla kümülatif bazda “enerji ve altın hariç” cari fazla, 10 milyar 363 milyondan 3 milyar 103 milyona geriledi.

Henkel, Şanghay'da Ar-Ge Merkezi kuracak

Ferit Barış PARLAK

13 Haziran 2023 Salı

Henkel, ABD Bridgewater'de bulunan Ar-Ge merkezinin benzerini Şanghay'da da inşa edecek. Henkel CEO'su Carsten Knobel, yıl sonuna kadar küresel inovasyon merkezleri konseptini daha da genişleteceklerini ve Şanghay tesisini açacaklarını söyledi.

145 yıldır saç bakım ürünleri ve çamaşır deterjanlarının yanı sıra yapıştırıcılar, sızdırmazlık ürünleri ve fonksiyonel kaplamalar üretimi gerçekleştiren Henkel, son yıllarda ise teknolojik ürünlere yönelen ve yaklaşık 2 bin 500 mühendis ile müşterilerin küresel, bölgesel ve yerel ihtiyaçlarına göre özelleştirilmiş çözümler geliştiriyor.

Henkel, ABD Bridgewater'de bulunan Ar-Ge merkezinin benzerini Şanghay'da inşa edecek. 30 ülkede 61 tesisle küresel bir Ar-Ge ağı işleten Henkel, 2023 yılı sonuna kadar, küresel inovasyon merkezleri konseptini daha da genişletecek ve Şanghay tesisini açacak.

İlk çeyrekte yüzde 6.6'lık büyüme

Henkel'in Düsseldorf 'taki merkezinde DÜNYA'nın sorularını yanıtlayan Knobel, "2023'ün ilk çeyreğinde Henkel, grup satışlarını yaklaşık 5,6 milyar euroya çıkardı. Yüzde 6,6'lık çok güçlü organik satış büyümesi, çift haneli fiyatlandırmadan kaynaklanırken, hacimler önceki yılın seviyesinin altındaydı. Nominal olarak satışlar yüzde 6.4 arttı" dedi.

Avrupa bölgesindeki organik satış büyümesinin ilk çeyrekte yüzde 4.2 olduğuna dikkat çeken Knobel, "IMEA bölgesinde satışlar organik olarak yüzde 27.8 arttı. Kuzey Amerika bölgesindeki satışları organik olarak yüzde 7.1 oranında artırdık. Latin Amerika bölgesi yüzde 17,6 oranında organik satış artışı kaydetti. Asya-Pasifik bölgesindeki organik satış gelişimi ise yüzde -4,8 oldu" şeklinde konuştu.

“Hisse geri alımı yaptık; Rusya fabrikamızı da devrettik”

Knobel, "Sürekli olarak zorlu bir pazar ortamına rağmen, yıla iyi bir başlangıç yaptık. Sermaye tahsis stratejisinin bir parçası olarak 2022'de ilk kez bir hisse geri alım programı başlatmıştık. Program 2023'ün ilk çeyreğinde başarıyla tamamlandı. 1 milyar euroluk toplam değeri olan hisseleri geri satın alındı. Ayrıca, geçen yıl Rusya'nın Ukrayna'ya saldırmasının ardından Rusya'daki ticari faaliyetlerinden çıkma kararını açıklamıştık. İşlem tamamlandı ve 600 milyon euro bedelle fabrikayı devrettik" dedi.

“Enerjinin tamamını yenilenebilirten sağlayacağız”

Knobel, sözlerini şöyle sürdürdü: “Tüketiciler, müşteriler, iş ortakları ve genel olarak toplumu yakından ilgilendiren üç ana konu için sonraki kilometre taşlarını belirledik. 2030 yılına kadar operasyonlarımızda iklim pozitif olma yolunda, üretimimizin karbon ayak izini azaltmayı planlıyoruz.

2025 yılına kadar tüketicilerimiz, müşterilerimiz ve tedarikçilerimiz ile birlikte 2010 baz yılına göre yüzde 65 oranında azaltıp 100 milyon ton CO 2 tasarrufu sağlıyoruz.

Ayrıca 2030 yılına kadar tedarik ettiğimiz elektriğin yüzde 100'ünü yenilenebilir enerji kaynaklarından sağlamayı hedefliyoruz. Henkel'in ambalajlarının yüzde 100'ü geri dönüştürülebilir veya yeniden kullanılabilir olacak ve tüketici ürün ambalajlarımızda fosil bazlı işlenmemiş plastikleri yüzde 50 azaltmayı hedefliyoruz. Ayrıca 50 binden fazla çalışanımızdan yararlanarak 2030 yılına kadar dünya çapında 30 milyon kişinin hayatını iyileştireceğiz.”

“Yakıt verimliliğini artıracacağız”

Endüstriyel müşterileri de hafif otomotiv tasarımlarına yönelik çözümlerle desteklediklerini söyleyen Henkel CEO'su Carsten Knobel, “Sıvı ses yalıtımı ve 3D güçlendirme teknolojilerinin yanı sıra çelik ve alüminyum birleştirmek için metal yüzeyler için ön işlemleri içeriyor. Bu çözümler şasideki ağırlığın azaltılmasına katkıda bulunuyor ve yakıt verimliliğini artırıyor” dedi.

Knobel, “Şirket şu anda Düsseldorf İlham Merkezi içinde yeni bir Pil Uygulama Mühendisliği Merkezine yatırım yapıyor. Akü Uygulama Mühendisliği Merkezi, Henkel'in E-Mobilité uygulamaları için yenilik merkezi haline gelecek ve yeni nesil akü tasarımları ve malzemeleri konusunda OEM'ler ve Akü üreticileri ile uygulamalı işbirliğine olanak tanıyacak” dedi.

Yeni ürünlerle hayatı kolaylaştıracak

Henkel, baskılı antenler için özel olarak hazırlanmış yeni malzemeleri de pazara sunmaya hazırlanıyor. Şirket, çeşitli anten çözümleri için verimli 3D tampon baskıyı

mümkün kılan oldukça iletken mürekkepler de geliştirdi. Yeni geliştirilen mürekkepler, doğrudan bir 3D yüzeye tampon olarak basılabiliyor.

Tam baskının, anten uygulamaları için verimlilik, tasarım esnekliği ve sürdürülebilirlik avantajlarının kanıtlandığını ifade eden yetkililer, TecaPrints uzmanlığıyla birlikte yeni malzemelerin, örneğin akıllı telefon muhafazalarında veya diğer 3D şekilli cihazlarda entegre antenler için yenilikçi basılı elektronik çözümler sağladığını ve tampon baskı teknolojisinin, müşterinin daha fazla minyatürleştirme veya artan işlevsellik taleplerine doğrudan yanıt verdiğini, akıllı saatler, yarı iletken veya otomotiv elektroniği gibi pazarlarda ise potansiyel sunduğunu vurguladı.

Henkel'in dijital sağlık hizmetleri ve akıllı yüzeyler için büyüyen portföyü de 2023'ün ilk yarısında dünya pazarına sunulacak. şirket, profesyonel mühendislerin basılı elektronik teknolojisini keşfetmesine ve bunlarla deneyler yapmasına olanak tanıyan kaçak tespiti, nem seviyesi algılama ve diğerleri için farklı sensör teknolojilerini içeren yeni INKxperience Kit'i de piyasaya sunacak. Buna ek olarak Henkel, baskılı ısıtıcılar ve sağlık yamaları ve akıllı çocuk bezi uygulamaları için yeni piyasaya sürdüğü sensör gösterici gibi otomotive yönelik çeşitli çözümleri de 2023'te ticarileştirecek.

Abdulkadir Selvi

İmamoğlu ve Kılıçdaroğlu'nun stratejileri ne?

CHP'de kıran kırana bir mücadelenin yaşanacağı kurultaya doğru gidiyoruz.

Seçimden en kârlı çıkan Özgür Özel'di. Hem grup başkanı oldu hem kendi ekibinden Ali Mahir Başarır'ın grup başkanvekili olmasını sağladı. Hem de kendi ekibinden Aysu Bankoğlu genel başkan yardımcısı oldu. Bu durumda Özgür Özel'in Kılıçdaroğlu'nu desteklemesi bekleniyordu. Ama Özgür Özel, İsmail Saymaz'a yaptığı açıklamada, "Sorumluluktan kaçmayacağım" dedi.

ÖZGÜR ÖZEL'İN TAKTİĞİ

Özgür Özel, bir yandan "Genel Başkanlığa adayım" mesajını veriyor ama aynı zamanda pazarlığa açık olduğunu gösteriyor. "Kaybeden takımda santrafor olmak yerine şampiyon takımda her mevkide oynamaya talibim. Sorumluluk almaktan kaçmayacağım. Gerekirse en geniş mutabakatın parçası olan bir anlayıştan geri durmayacağım" diyor.

KILIÇDAROĞLU DEĞİŞSİN AMA

Özgür Özel, hem Kılıçdaroğlu'nun değişmesine yeşil ışık yakıyor hem Kılıçdaroğlu tasfiye ediliyor havası verilmesinden kaçınılmasını istiyor. Kılıçdaroğlu'na karşı vefalı olunmasını öneriyor.

Özgür Özel tecrübeli bir siyasetçi. Kılıçdaroğlu değişsin ama bu değişim Kılıçdaroğlu'na rağmen değil, onunla birlikte olsun diye akılcı bir yol öneriyor.

Peki bu başarılabilir mi?

İKİNCİ ADAM OLUR MU?

Özgür Özel kendini bağlamadı. Bu yarışta ben de varım diyerek ortaya çıktı.

Özgür Özel, kurultay sürecinde önemli bir rol oynayıp kurultay sonrası önemli bir koltuk elde etmeyi planlıyor. Grup başkanı olmak önemli bir görev değil mi? Önemli. Ama Özgür Özel parti yönetimine göz dikmiş durumda. Başarabilirse, CHP'ye Genel Başkan olmak istiyor, başaramazsa kazanan ismin yanında ikinci adam olmaya oynuyor. Burada yanlış olan bir şey yoktur. Ama başarılı olabilecek mi, orası belli değil.

KILIÇDAROĞLU NE YAPACAK?

Kılıçdaroğlu ise değişim taleplerini görmüş durumda. Onun karşısında direnmek yerine kurultay sürecini başlattı. Yerel seçimler ona konjonktürel bir avantaj sunuyor. "Belediye başkan adaylarını ben belirleyeceğim" diyerek yerel seçimler öncesinde gücünü kullanmak istiyor. Gerekirse Ekrem İmamoğlu ile kurultayda çarpışmayı göze almış durumda.

İMAMOĞLU'NUN STRATEJİSİ

Ekrem İmamoğlu, CHP Genel Başkanlığı için kararlı. Ancak bunu ekim ayında yapılacak olan kurultayda Kılıçdaroğlu ile çarpışarak değil, Kılıçdaroğlu'nun çekilmesini sağlayarak başarmak istiyor. Onun için değişim talebini güçlü tutuyor. "Menzile yürüme hususunda net olarak kararlıyım" dedi.

İMAMOĞLU'NUN A PLANI

İmamoğlu'nun bir A planı var, bir de B planı yapmış durumda. Bu kez daha akılcı hareket ediyor. İlk aşamada Kılıçdaroğlu ile bir kurultay savaşı yaşamak istemiyor. A planı Kılıçdaroğlu'nu çekilmeye zorlamak. Bunun için medya desteğini ve kendisiyle birlikte hareket eden belediye başkanlarını kullanıyor. Kurultay tarihi yaklaştığında CHP'nin ileri gelenlerinden heyetler oluşturup Kılıçdaroğlu'na göndermeyi planlıyor. Muharrem İnce'ye, Kılıçdaroğlu lehine çekilmesi için baskı yapıyorlardı ya, bu kez de Kılıçdaroğlu'na "Kurultayda aday olma, İmamoğlu lehine çekil, parti içi mücadele yaşanmasın. Sen onursal genel başkan ol" diye baskı yapacaklar.

B PLANINDA NE VAR?

Kılıçdaroğlu'nun kurultayda aday olmasını önleyemezlerse B planını devreye sokacaklar. Ancak Ekrem İmamoğlu kazanabileceğini görürse aday olur, görmezse yeni bir durum değerlendirmesi yapabilir. Sağlamcıdır.

Bu işler öyle organize bir şekilde yürüyor ki, CHP'deki yeni süreci biraz, Ecevit'e, "Sen çekil, yerine Hüsamettin Özkan gelsin" diye baskı yapıldığı döneme benzetiyorum.

KILIÇDAROĞLU PLANI BOZULABİLİR

O zaman Ecevit diremişti. Bu kez de Kılıçdaroğlu'nun oyunu görüp direneceğini ve çekilmeyeceğini düşünüyorum.

Eğer Kılıçdaroğlu, bunlar İstanbul sermayesinin baskısıyla CHP'yi ele geçirmek istiyorlar diye bir kampanya yaparsa Ekrem İmamoğlu'nun planlarını bozabilir. Çünkü Kılıçdaroğlu hâlâ güçlü.

'KÖYLÜ MİLLETİN EFENDİSİDİR'

VATANDAŞI aşağılamaları hiç bitmedi. Halkı bidon kafalı, kıllı bacaklı ilan edeni mi çıkmadı... Makarna, kömür karşılığı oyunu satmakla mı suçlamadılar... Kendisi ordinaryüs profesör olan Aysun Kayacı, "Benim oyumla çobanın oyu bir mi olacak?" diye isyan mı etmemişti...

Ama ilk kez bir ana muhalefet lideri köylüleri aşağıladı. "Ayda 500 lira verdiğinizde zaten harcayacak yer yok, köyde nerede harcayacak para?" diye konuştu.

KÖYLÜLER DEMOKRASİ DÜŞMANI MI

Kentlerdeki oy oranının yüzde 51 olduğunu söyledi. "Kentlerde oturanların tamamı demokrasiden yana oy kullanmış insanlar" dedi. Ne yani, köylerde oturanlar demokrasinin karşısında mı oy kullandı?

Çok şey söylenebilir de tek bir şey söyleyeceğim.

CHP'yi kuran, "Köylü milletin efendisidir" diyen Atatürk'ün bir fotoğraf karesini bırakıyorum.

Kemal Bey, bak bu Atatürk, bunlar da sizin aşağıladığınız köylüler.

KILIÇDAROĞLU'NA İĞRENÇ HAKARETLER

MUHALİF kesimin medyasında, sanatçılarında öyle bir linç kültürü var ki, iğrenç değil, iğrenç ötesi. Kılıçdaroğlu'nu da Akşener'i de yanlış gördüğümde eleştiririm, doğrusunu gördüğümde desteklerim.

AKŞENER'E LİNÇ

Meral Akşener masadan kalkınca, Fazıl Say, üzerine sifonu çekin diye tweet atmıştı. Güya bu adam dünyaca ünlü bir piyanist. Anlı şanlı aydın.

Akşener, "Üç günde maruz kaldığım linç 30 yılda yaşamamıştım" demişti.

KILIÇDAROĞLU'NA LİNÇ DEVAM EDİYOR

Kılıçdaroğlu'na linç ise devam ediyor. "Saksı, tuvalet terliği, kutu kola, hain, rezil, loser, Merzifon e... aptal" dedikleri yetmemiş gibi kendine sanatçı diyen Cem Yiğit Üzümoğlu diye birisi espri yapmış. Öylesine iğrenç, öylesine adi bir espri ki köşeme alamam.

28 Mayıs öncesi Kılıçdaroğlu'nu cumhurbaşkanı yaptırmak için ayaklı propaganda makinası gibi çalışan gazetecilerin, sanatçıların, seçimi kaybettikten sonra Kılıçdaroğlu'na yaptıkları hakareti görünce inanın insanlığımdan utanıyorum. Bunlar insansa ben insanlıktan istifa ediyorum.

Esfender KORKMAZ

İşsizlik de kronikleşti

1990 yılında yüzde 8, 2000 yılında yüzde 6,5 olan işsizlik oranı, 2002 ve sonrasında yüzde 10 ile yüzde 14 arasında gidip geliyor. Dünya, işsizliği çözdü ve fakat Türkiye'de işsizlik yüzde 10 üstünde bir kronik yapı kazandı.

Kaldı ki; TÜİK tarafından yüzde 10,2 olarak açıklanan enflasyon, tarife göre değişir. TÜİK, iş arama umudu kaybaldığı için iş aramaktan vazgeçenleri ve iş aramayıp, çalışmaya hazır olanları işsiz saymıyor. Aslında bunlar da fiilen işsizdir. Toplamı yıllık ve çeyreklik bültenlerde veriliyor.

Bu hesaba göre nisan ayı işsiz sayısı 7 milyona çıkıyor. Fiili işsizlik oranı da yüzde 18,1'dir.

Öte yandan Dünya işsizliği çözmüş iken, biz işsizliğin arkasından dolaşarak, Türkiye şartlarına ve insan psikolojisine uymayan, AB standardı işsizlik hesaplarını devreye soktuk. Gerçekte ise AB toplum yapısı, işsizlik çözümleri ve kurumları bizden farklıdır. Eğer istihdam işsizliği çözmek istiyorsak, Türkiye de fiilen 7 milyon işsiz olduğunu bilmemiz gerekiyor.

Öte yandan Dünya işsizliği çözmüş iken biz hâlâ kronik işsizlik yaşıyoruz. Söz gelimi, kriz içindeki Arjantin'de bile işsizlik oranı yüzde 6,3'tür.

İŞSİZLİK ORANI (YÜZDE)			
TÜRKİYE		BATI ÜLKELERİ	
1990	8	OECD ORTALAMASI	5,1
2000	6,5	AB ORTALAMASI	6,2
2010	11,9	ARJANTİN	6,3
2020	13,2	BREZİLYA	8,5
2023 (NİSAN)	10,2	HİNDİSTAN	7,8
		ŞİLİ	8,7

İşsizlik hiçbir ülkenin kaderi değil. Çözmek zor değil.

1. Devlet-Piyasa arasında optimal bir denge kurulmalıdır. Bu dengenin kurulmasında, özel fayda-sosyal fayda yararlanılması gereken en iyi kriterdir.

*Bu çerçevede, altyapı yatırımlarının bütçe içindeki payını artırmak gerekir. Kamu özel işbirliği yoluyla yapılan yüksek maliyetli ve bütçeyi ipotek altına alan uygulamadan vazgeçilmelidir. Aksi halde bundan sonra Türkiye bütçe ile yatırım yapamaz.

*Devletin geri kalmış bölgelerde, o bölgenin özelliğine göre, istihdam yaratacak yatırımları bizzat yapması gerekir. Bu yörelerde oturanlar bu işletmelerde çalışmalı ve aynı zamanda ücretlerinden kesinti yapılarak bu işletmelere ortak olmaları ve sonunda bunlara devredilmesi planlanmalıdır. Bu takdirde gelir artışı ve istihdam artışı, o bölgenin kalkınmasına da imkân sağlayacaktır.

*Özelleştirme felsefesine dönülmeli, Telekom, köprüler kamulaştırılmalı, 4 kamu bankası özelleştirilmelidir. Devlet inşaat sektöründe yalnızca sosyal konut alanında kalmalı, konut sektöründen tamamiyle çekilmelidir.

2. Üretimde ithal ara malı ve ham madde girdi oranı yüksektir. Böyle olunca, işsizliği çözmek mümkün değildir. Girdi ithal ettiğimiz ülkelerde istihdam yaratmış oluyoruz. Bu nedenle her şeyden önce halen yüzde 40 üstünde olan üretimde kullandığımız ara malı ve ham madde oranını yüzde 15 seviyesine düşürmeliyiz. Bunun için içerde üretime yüksek teşvikler vermek gerekir.

3. İstihdam yükünü düşürmeliyiz. Türkiye’de istihdam üzerindeki vergi ve prim yükü, yüzde 37’den başlamaktadır. Yüksek istihdam yükü hem içerde, kayıt dışı istihdama neden oluyor. Bu sorun da haksız rekabet yaratıyor. Hem de Türkiye’nin dış rekabet gücünü düşürüyor. İstihdam yükünün daha düşük olduğu ülkelere karşı da, Türkiye’nin üretim maliyeti daha yüksek olmakta ve rekabet şansını azaltmaktadır. Yapılması gereken, istihdam yükünü yüzde 25’e indirmektir. Bu durumda kayıt dışı istihdam da azalacaktır.

4. Net olarak bilmediğimiz ve fakat 8 milyon dolayında tahmin edilen Suriyeli, Afganlı gibi yabancidan kurtulmamız gerekiyor. Bunların önemli bir kısmı kayıt dışı çalıştığı sürece, işsizliği çözemeyiz. Suriyeli sorunu için söylenecek tek söz var: **“Kendisi muhtac-ı himmet bir dede, nerde kaldı gayriye himmet ede.”**

İbrahim Kahveci

6 ay sonra öleceksin

Filmlerde çokça seyrederiz. Doktor hastasına kısa süre sonra öleceğini söyler... Hasta ömrünü tamamlamaya sayılı günlerinin kaldığını öğrendiğinde ne yapar? O güne kadar yaşadığı hayatın dışında bir hayata geçer ve artık daha dolu bir yaşamı benimser.

Her günün hatta her saatin önemine vararak yaşamaya çalışır.

Bizler, yani bireyler için söz konusu olan bu gerçeklik ülkeler için neden geçerli olmaz? Mesela Türkiye'yi ele alalım.

Aslında hepimiz biliyoruz ki **Türkiye'nin sağlıklı ömür süresi 10-15 yıl sonra bitiyor**. Ölmeyeceğiz ama sağlıklı ömür süresini 10-15 yıl içinde doldurmuş olacağız.

İzah edelim: **Rahmetli Turgut Özal bu ülkeye büyük değişim yaşattı**. Altyapı yatırımlarında adeta devrim yaparken eğitimi ve kentleşmeyi öne çıkarttı. Ve Türkiye'yi dünyaya açtı. (Özal dönemi Kamu Yatırım Oranı %16 seviyeleri, şimdi yüzde 8,2)

Özal'ın değerini bu ülkenin o dönem eğitilmiş kesimi aslında göremedi. Değişimi ve kalkınmayı o günün basını adeta hiç anlayamadı. Büyük veballeri olduğunu düşünüyorum...

Dışa açılan, eğitimi artan Türkiye'de o güne kadar işleyen kurallar da değişti.

Neydi o kurallar: Ailelerde çok sayıda çocuk doğar ve bu çocuklar ya babalarının köyünde toprakta çalışır ya da gurbete gider, birikim sonrası yine geri dönerlerdi.

Bizim Yüksek Yayla Köyümüzdeki 60'lı yılların fotoğrafına bakıyorum: O kadar çok kalabalık ki, sanki küçük bir kasaba... Tabii o topraklar bu nüfusa yetmediği için fakirlik kesin bir kaderdi. Hele hele bölünecek baba mirası sonrası daha büyük fakirlik gelecekti. Şimdi köyümüzde kışın sadece birkaç hane yaşıyor.

Ama Turgut Özal bunu yıktı.

Gençler eğitime gitti. İş dünyası dışarıya açıldı... Türkiye’de fındık, kuru üzüm ve kuru incir dışında sanayi ihracatına başladı. Tekstil-konfeksiyon ve yurtdışı müteahhitlik hizmetleri filizlendi.

Özal bu dönemde «Orta-direk” diyerek bir orta sınıf yaratmayı amaçladı ve başardı. Adına dalga geçilen filmler çekilmiş olmasına rağmen orta sınıf oluşumu Türkiye demokrasisi adına büyük kazanç oldu.

Hatırlayın 1991 seçimlerini: Tercihli oy sistemi bile vardı. Yani parti liderlerinin dayattığı ve geri sıraya attığı vekilleri seçmenler tercihle ön sıraya alıp Meclise yollayabiliyordu.

Ne günlerdi o günler... İleri gideceğimize ne kadar geriye gittiğimizi daha nice şeylerde görüyoruz ve göreceğiz.

Hatta son 15 yılda benim sıkça dile getirdiğim eğitimli kesimin ezilmesi sorunu,, yani orta sınıfın bastırılması sorunu... Özal’ın Orta-Sınıf formasyonuna AK Parti «Taban-Sınıf» hegemonyası getirdi.

Eğitlimlilerin kazançları azaltılırken vergileri sürekli artırıldı. Hem çalışma gelirleri hem de emeklilik gelirleri taban sınıfa doğru çekildi. Kısaca ORTA SINIF ezildikçe ezildi.

İnşatta çalışan mimar ve mühendisin ücretleri işçi ücretlerine neredeyse eşitlendi. Ama sorun sadece ekonomik dengeler miydi? Hayır tabii ki...

Toplumda taban sınıf zihniyeti hâkim oldu. Mesela Türkiye’de yeniden dünyanın düz olduğu tartışılır oldu, üniversitelerin sayısı arttı ama kalitesi düşürüldü. Yıllarca doktorların dövülmesi üzerinden yazdığımı tekrar edeyim: **Taban sınıf cesaretlendirmesi sonucu hastanelerde doktorlar dövülmeye başlandı.** Tekrar edeyim bunu şimdi yazmıyorum, yıllardır yazıyorum.

İyi ama taban sınıf hegemonyası sadece doktor dövmesi olarak mı çıktı karşımıza? Aslında **toplumun tümüne sirayet eden bir yozlaşma ve değersizleşme hareketi yaşıyoruz.** ‘Çıkart telefonunu’ sözcüğünden tutun da ‘okudun da ne oldu’ cümlesine kadar sayısız örnek hayatımıza girdi.

Özal’ın Orta-Sınıf hayalinin yerini

Recep Tayyip Erdoğan’ın siyasi dehası olarak Taban-Sınıf aldı.

Ama acı olan şu ki bu gelişim tam da ömrümüzün son yıllarına denk geldi.

13.06.2023

Onu da izah edelim...

Özal bir toplumu yeniden şekillendirirken orta-uzun vadede nelerin olacağını çok iyi biliyordu.

Mesela eğitim seviyesi ve kalitesi arttıkça şehirleşme ile beraber bilim ve teknolojinin geleceğini, nüfus artışı gibi 80'lerin sorunu olarak görülen meselelerin kendiliğinden biteceğini çok iyi biliyordu.

Nitekim öyle oldu.

1980-85 arasında %4,05 olan doğum hızı 1990-95 arasında %3,76 ve 2000 yılında da %2,53'e gerilemişti. Ama bir toplumun kendi nüfusunu koruması için gereken 2,1 seviyesinde 2002-2016 yıllarına kadar seyrettik. Ve 2016 sonrası felaket geldi... Başkanlık Sistemi ile beraber Türkiye'de doğum hızı o derece sert düştü ki 2022 yılında doğum hızı %1,62 oldu.

Bu ne demek?

Tek kelime ile cevap vereyim: **Başkanlık Sistemi ile beraber aynı yıllarda Millet çocuk yapamaz duruma geldi. Geriden çocuk gelmiyor...**

İyi ama nüfus neden artıyor?

İki sebebi var: 1-Henüz yaşlı ülke olmadığımızdan dolayı ölüm sayıları düşük. Yılda yaklaşık 500 bin ölüm oluyor. Doğum sayısı ise artık 1 milyona geriledi.

2- İyi ama yıllık nüfus artışı yaklaşık 900 binli seviyelerde. İşte burada ikinci madde geliyor: **Bu artan nüfus bizim kendi nüfusumuz değil.** Şöyle örnek vereyim:

2013-2021 yıllarında toplam 11 milyon 250 bin bebek doğuyor (bunların tamamı bizden diyelim). Yine bu 9 yıllık (2013-2021) süre içerisinde 3 milyon 955 bin kişi vefat ediyor. Yani ülke nüfusumuz bu 9 yılda 7 milyon 295 bin kişi artmalıydı. Oysa nüfusumuz 9 milyon 053 bin kişi artmış. Yani 1 milyon 758 bin kişilik nüfusu ithal etmişiz.

Nereden mi? TÜİK bunları da açıklıyor (sırası ile veriyorum):

322 bin Iraklı, 184 bin Afganlı, 128 bin İranlı, 123 bin Türkmenistanlı, 105 bin Suriyeli... Listenin aşağısında şu ülkeleri de verelim: 34 bin Mısırlı, 24 bin Ürdünlü, 28 bin Somalili, 18 bin Yemenli, 21 bin Faslı, 13 bin Nijeryalı, 10 bin Sudanlı, 7 bin Etiyopyalı...

Neden ömrümüz bitiyor?

Bir dönem doğum hızı yüksek ve sonra bu doğum hızı düşüyorsa işte o ara dönemde “orta yaş nüfus” çok fazla olur. Buna “**Demografik Fırsat Eşiği**” deniliyor.

‘Demografik Fırsat Eşiği’ şudur: Hem çocuk nüfus azdır hem de yaşlı nüfus düşüktür. Nüfusun büyük kısmı çalışma çağındaki orta yaş grubunda yığılır. Eğitim için daha az para harcadığınız gibi yaşlı nüfus gideri de çok düşüktür (normali böyleydi)

Türkiye’de nüfus dağılımı 1980 yılında ve 2000 yılında şu şekildeydi (parantez içi 2000 yılı):

00-14 = %39,0 (%29,8)

15-64 = %55,9 (%64,5)

65-++ = %04,7 (%05,7)

Ve şimdi (2022)

00-14 = %22,0

15-64 = %68,1

65-++ = %09,9

Türkiye 2000’li yıllarda demografik fırsat eşiğine girmiş ve çocuk nüfus ile yaşlı nüfus çok az olan bir ülkeydi. Halen bu demografik fırsat eşiği devam ediyor ama bitti bitecek duruma da geldik.

Önce genel duruma bakın: 1980’de nüfusun %39,0’u 00-14 yaş grubundaydı ama 2022’de bu oran %22,0’ye düştü bile.

Hatta oran olarak değil mutlak olarak çocuk nüfus (00-04 yaş) artmayı bırakın azalmaya bile başladı. 2018 yılında çocuk nüfus 7 milyon 777 binden 2022 yılında 6 milyon 967 bine geriledi. Oysa aynı dönemde 65+ yaş nüfusumuz (yaşlı nüfus) 4 milyon 574 binden 5 milyon 266 bine yükseldi.

Başkanlık Sistemi yıllarında;

Çocuk nüfus 810 bin kişi azalırken yaşlı nüfus 692 bin kişi arttı. Hatta 2007- 2022 yılları içerisinde çocuk nüfus 5 milyon 794 binden 5 milyon 664 bine gerilerken yaşlı nüfus 4 milyon 625 binden 7 milyon 881 bine yükseldi.

Demografik fırsat eşiği, doğum sayısı ve doğum hızı hakkında geçmiş yıllarda da defalarca yazılar yazıp dikkat çekmiştim ama şimdi başka bir nedenle tekrar ediyorum.

Türkiye hem orta sınıfı ezerek beyin göçüne yol açıyor, hem de niteliksiz ülkelere vasıfsız göç alıyor. İyi eğitimlilerin gittiği ülkemizden tabiri caiz ise çoban niteliğinde göç geliyor.

Oysa Türkiye fırsat aralığı ömrünün son yıllarını yaşıyor.

Çok çalışıp orta-üst sınıfa geçmemiz gerekirken emeklilik peşinde koşarak taban sınıf anlayışına hapsolmuş duruma geldik.

Ömrümüzün son yıllarında eğitimi değersizleştirip değer yaratıcı ekonomiyi daha da geriletiyoruz.

Ömrümüzün sonuna yaklaşıyoruz ama işin ciddiyetini hiç kavramış değiliz. Ve hiç kimse bu büyük sorunu topluma da anlatmıyor. Birkaç kişiden başka...

Ömrümüz bitiyor ama biz hala günü kurtarma, lider peşinde koşma gibi boş işlerle uğraşıyoruz. Oysa evlatlarımıza bırakacak bir ülke kalmadı neredeyse... 10-15 yıl sonra bu ülkede çocuk nüfus bile yabancıların hakimiyetine geçmiş olacak, bilesiniz.

Yaşlı, fakir ve kendi ülkesinde yabancı birileri olacağız, bilesiniz.

Ve maalesef artık çözüm için umutta kalmadı. Bu Ülke buraya kadarmış...

